

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 1219 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-mayda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

“Zavur kollektor suvlarining kimyoviy tarkibi tahlili va ularni tozalash zarurati (Qoraqalpog‘iston Respublikasi misolida)”.....	20
Kungiratbay Sharipov, Ma‘ruf Nurmanov	
Forming demand and stimulating sales in Uzbekistan.....	26
Musayeva Shoirazimovna	
Членство в ВТО как драйвер развития: взгляд Узбекистана через призму опыта Вьетнама и Казахстана.....	30
Ж.Я.Нуриллаев	
Mamlakatimizda tizimli ahamiyatga molik banklarni aniqlash tartibi va ularning bank tizimi moliyaviy barqarorligiga ta’siri tahlili.....	37
Xolmamatov Farhodjon Kubaevich	
O‘zbekiston respublikasida aholi bandligini ta’minlashdagi dolzarb masalalar	44
Ibragimov Elmurod Gulboynor o‘g‘li	
O‘zbekiston respublikasida elektr energiyasi ta’minoti hajmini yalpi ichki mahsulot hajmiga ta’sirini ekonometrik tahlil qilish.....	48
Fayziyev Rabim Alikulovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining xizmat turlarini takomillashtirish amaliyoti	60
Umurzoqova Adiba Ochilovna	
Qishloq xo‘jaligi kooperativi boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o‘ziga xos xususiyatlari	67
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
O‘zbekistonda qishloq xo‘jaligi mahsulotlari umumiy hajmini prognozlashda ekonometrik modellar (yillik)	72
Qodirov Farxod Amirovich, Bo‘ribaeva Qundiz Muratbaevna	
Oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi tizimini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari.....	77
Mahamatova Maftuna	
Xufiyona va yashirin iqtisodiyotning amaliy tahlili o‘zbekiston miqyosida.....	83
Koshanov Abdimurat Azat uli	
Soliq tizimini barqarorligini belgilovchi omillar tahlili.....	87
Nurillayev Jasurbek Davronbekovich	
Mahalliy budjetlar daromad manbalarini mustahkamlash omillari.....	92
Soatova Nodira Boboxanovna	
Bank infratuzilmasining raqamli transformatsiyasi va resurslar bazasi shakllanishi: nazariy asoslar va texnologik yondashuvlar.....	97
Raxmatov Azizjon Jaloliddinovich, Jumayev Muzaffar Mahmud o‘g‘li	
Ichki auditning transformatsion potentsiali: tahliliy amallarni takomillashtirish orqali samaradorlikni oshirish.....	102
Misirov Akbarali Pardaboyevich, Ismoilov Asadbek Abdusamat o‘g‘li	
Xorijiy mamlakatlarda yashil moliyalashtirishni rivojlantirish yo‘llari.....	110
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna	
Yashil moliya – iqtisodiy rivojlanish mexanizmi sifatida	117
Nodir Xidirov G‘iyosaliyevich	
Xo‘jalik yurituvchi subyektlarning likvidiligi va moliyaviy barqarorligini ta’minlashning xorij tajribasi va uning amaliy ahamiyati	122
Bauyetdinov M.J.	
Теоретические подходы к определениям агрессий социально - экономической и политической стабильности государства как фактор повышения рекреационных потребностей	128
Алимова Райхона Баходировна	
Innovatsion ta’lim texnologiyalari asosida talabalarning metodik tayyorgarligini shakllantirish.....	139
Komilov Umidjon Normurod o‘g‘li, Tulyaganova Gulnoza Olimjon qizi	

Kichik biznes subyektlarini moliyalashtirish manbalari	143
Nematulloev Suxrob Sobirovich	
Bir qatlamli elastik asosda joylashgan to'sinning seysmik kuchlar ta'siridagi tebranishining V.Z. Vlasov usuli asosida analitik tadqiqi	148
Kamola Xaydarova	
“Sibir daryolarining burilishi” loyihasining tarixiy va retrospektiv tahlili	153
Mahmudov Nosir Mahmudovich	
Sarguzasht turizmini rivojlanishi va sarguzasht turlarda turistlarning xavfsizligini ta'minlashda instruktor-gidlarning roli	159
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
Scientific-theoretical foundations of the use of ict in ensuring management efficiency and security in enterprises	165
Khalilov Bekzod Akhmatovich	
Tijorat banklarida kredit riskini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish yo'nalishlari.....	171
Mirtursunova Dinara Anvarovna	
O'zbekiston respublikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini joriy etishni takomillashtirish yo'llari.....	175
Tangriyev Izzat Raxmatullayevich	
Qashqadaryo viloyatida eko va etno turizmni rivojlantirishning istiqbollari va iqtisodiy samaradorligi.....	181
Erkayeva Barno, Xushvaqto'v Ramziddin	
O'zbekiston bank tizimida raqamli valyutalar va yashil investitsiyalar integratsiyasini takomillashtirish	186
Nodirov Azizxon Asrorovich	
Global energiya noaniqligining o'zgaruvchanligi ekonomertik modellari	192
Bexzod Qo'ziboev	
Экоцифра: цифровизация МСП для зеленого устойчивого роста	197
С.С. Убаева	
Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish va ekologik toza hududni yo'lga qo'yishning ahamiyati	201
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
Statistika fanining shakllanish bosqichlari va rivojlanish tendensiyalari.....	206
Nabixodjaev Abbas Abdupattahovich, Umarova Mukaddas Abbasovna	
Hududlarning atmosferaga chiqaradigan zararli chiqindilar miqdorini sanoat mahsulotiga nisbati bo'yicha tahlili	210
Baqoyev Husan Nuriddinovich	
Qayta tiklanadigan vodorod narxlari strategiyasini o'rganish: xarajat noaniqliklarini bartaraf etish	216
Nuraliyeva Komila Sanakulovna	
Qishloq xo'jaligini “yashil” iqtisodiyot asosida rivojlantirishga o'tishning zarurligi va mohiyati	221
Yoldoshev Mutalib Ibrohimovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda “yashil investitsiyalar” dan foydalanishning xorij tajribalari	225
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna, Rustamova Nasiba Arslanovna	
Ijtimoiy iqtisodiy ehtiyojlar va ularning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni.....	230
Raxmonova Feruza Musaqulovna	
Oliy ta'lim xizmatlarini ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotda tutgan o'rni.....	234
Mirzaxajeva Shaxzoda Shuxratovna	
Tijorat banklari muammoli kreditlarining likvidlilikka ta'siri.....	240
Karshiyev Adham Anvarovich	
Kichik firmalarning raqobatbardoshligini oshirishning nazariy metodologik jihatlari.....	245
Ruzmetov Davron Ibrogimovich, Aliyev Maqsudbek Erkinovich	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy resurslaridan samarali foydalanish imkoniyatlari.....	251
Talapova Nargiza Baxriddinovna	

“Deviant xulq-atvorli o‘smirlarning ijtimoiy moslashuvining psixologik xususiyatlari”	255
Saidbekova Feruza Anvarbek qizi	
Aholi daromadlarini diversifikatsiya qilishda davlat siyosatining roli va imkoniyatlari	258
Nutfullayev Shohrux Mexli o‘g‘li, Qurbanov Ulug‘bek Erkinovich	
Анализ показателей развития зелёной химии по всему миру и в узбекистане за последние десять лет	262
Фозилова Фирангиза Комиловна	
Tijorat banklarining o‘zbekiston respublikasi iqtisodiyotiga ta’siri	270
Masharipov Rasulbek Jo‘rabekovich	
Biznes birlashuvda buxgalteriya hisobi va auditni takomillashtirish yo‘nalishlari	273
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi, Xayitboyeva Laylo Oybekovna, Mirzarayimov Sardorbek Ravshanovich	
O‘zbekiston respublikasida pul-kredit siyosatining maqsadi	277
Adilov Zuxriddin Marip o‘g‘li	
Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarining ishlab chiqarish va bozorlararo aloqalarining statistik o‘zgarish tendensiyalari	281
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
Iqtisodiy bilimlarni shakllanishi va rivojlanishi	286
Po‘latov Abdulloh Xolxo‘jayevich	
Теоретические основы эффективного управления финансовыми ресурсами предприятий с государственной долей (на примере узбекистана)	291
Ахмедов Дилшод Турсункулович	
Robototexnika asoslari va maktab ta’limida qo‘llanilishi	298
Tuxliyev Muslimbek Sherzod o‘g‘li	
Sun‘iy intellektlar yordamida o‘quvchilarni hayotiy faoliyat ko‘nikmasini shakllantirishi	303
Mirxasilova Zulfiya Kochkarovna, Abdurahmanova Ozoda Djo‘rayevna, Kurbanov Azimjon Jo‘raboy o‘g‘li	
Levi tengsizligi uchun A.N. Kolmogorov teoremlari	316
Saypiddinov Shukurullo Sadrdinovich, Baxramov Rustamjon Qambarali o‘g‘li	
Rivojlanayotgan mamlakatlar bank tizimida raqamli moliyaviy texnologiyalarni joriy etish afzalliklari	320
Xodjimamedov Akmal Ashurovich, Umedov Abdullo Umedovich	
O‘zbekiston respublikasining mdh mamlakatlari bilan tashqi savdo faoliyati tahlili: o‘zgarish tendensiyalari va istiqbollari	326
Ilyosov Asrorjon Axrorjon o‘g‘li, Abdullaev Alisher Maxmudovich, Tuxtasinova Muxayyo Mirzasultonovna	
Elektron tijoratni rivojlantirishning xorij tajribasi	330
Madieva Zuxra Iskandarbekovna	
Inson resurslarini o‘rganishning asosiy yondashuvlari: mohiyat-ta’rifiy tahlil	336
Bakirov Qobiljon Mamatyusupovich	
Bandlikni ta’minlashda davlat tomonidan institutsional muhit yaratishning roli	340
Dilorom Tojiboyeva, Umida Ravshanovna Anvarova	
Mamlakatimizda islom moliyasini rivojlantirish maqsad va choralari	346
Xoliyorov Xomid Boynazarovich	
Разработка экспертной системы для оценки финансового состояния предприятия	352
Tajibayeva Kizlargul Ajiniyazovna	
Farg‘ona vodiysi viloyatlarida kichik biznes ko‘rsatkichlarining o‘zgarishi: panel regressiya tahlili	362
Tojiyeva Muhabbatxon Mansurjon qizi	
O‘zbekiston Respublikasida makroiqtisodiy ko‘rsatkichlarni hisoblashdagi asosiy muammolar va ularning yechimlari	368
Farmonov Ilhomjon Iqboljon o‘g‘li	
Xorijiy tajriba asosida korxonalar innovatsion faolligini boshqarishni takomillashtirish	374
Hakimova Nozimaxon Sobirjon qizi	
Mahalliy davlat hokimiyati organlarida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish	380
G‘aniev Elyor Sobirjonovich	
O‘zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotga o‘tishning ahamiyati	386
Mirzayev Muzaffar Maxmudovich	

The role of international investments in greening and ecological rehabilitation of the aral sea region	392
Ospanova Feruza Bazarbaevna	
“Зеленое направление” совершенствования бухгалтерского учета	397
Ибрагимов Гайратжон Артикович	
Xarajatlarni kelib chiqish joylari va javobgarlik markazlari bo'yicha hisobga olishni takomillashtirish	403
Xamidova S.Ya.	
Mintaqalarni iqtisodiy rivojlantirishning metodologik asoslari va ularni takomillashtirish.....	409
Toshaliyeva Saodat Toxirovna	
O'zbekistonda kichik turar joy biznesini rivojlantirishda xorijiy tajribalar	414
Yo'ldashev Bekzodjon Sherzodjon o'g'li	
Tijorat banklarida davlat maqsadli dasturlarini moliyalashtirish yuzasidan ilmiy-nazariy qarashlar.....	419
Shodiyev Shuhrat Sunnat o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing strategiyalaridan foydalanishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	426
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Risk management in commercial banks, methodological approaches and practical implementation	433
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Jarilkapova Naubaxar Paraxat qizi	
The impact of competition on economic growth: evidence from uzbekistan's automotive industry.....	439
Saydaliyeva Dilrabo Baxriddin qizi	
Raqamli texnologiyalarning oliy talim xizmatlarini rivojlantirishdagi o'rni.....	444
Mirzaxadjayeva Shahzoda Shuxratovna	
Развитие производства сельскохозяйственной продукции путем развития цифровых технологий.....	450
Юсупов Мухиддин Соатович	
Tijorat banklarida loyihaviy moliyalashtirish risklarini boshqarish amaliyotini takomillashtirish	457
Berdiyev Akram O'ktamovich	
Iqtisodiy tarmoqlarni soliqqa tortish orqali investitsiya loyihalarini rivojlantirish.....	463
Sharipov Eldor Salohiddin o'g'li	
Iqtisodiyotda investitsiya va kredit salohiyatini bank faoliyatiga ta'siri.....	468
Ergashova Nilufar Sobirovna	
Qurilish materiallari sanoati korxonalarining raqobatbardoshlik salohiyatini boshqarishni takomillashtirish	473
Tashmukhamedova Karima Samatovna	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari va istiqbollari.....	479
Kurbanova Mohinur Xabib qizi	
Xalqaro sayohat lug'ati va uning shakllanishi.....	487
Abduaxadova Zilola Djamoliddinovna	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari va uni o'zbekiston respublikasi hisob tizimini rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati.....	492
Quvvatov G'olibjon Baxtiyor o'g'li	
Kooperatsiyalarning tutgan o'rni va ahamiyati.....	501
Mirzayev Musurmon Umidullayevich, Ziyadullayev Ilhom Narkobilovich	
Использование методов математического моделирования при внедрении коммерческих автоматических систем	505
Курбанова Рахима, Ахмедов Мехрожжон	
Tijorat banklari kapitalidagi davlat ulushini kamaytirish yo'llari.....	511
Vasiyev Alisher Samiyevich	
Механизмы трансформации неформального сектора в официальную экономику на основе финансовых инструментов.....	515
Кошанов Абдимурат Азат ули, Муртазаев Шахрух Коньскайлиевич	

The impact of tourism on the economy of Uzbekistan	519
Xaydarova Marjona, Muxamedboyeva Muxlisa, Umarov Kamron, Usmanova Aziza	
Mintaqada gastroturizm rivojlanishining iqtisodiy asoslari va zamonaviy tendensiyalari	525
Masharipova Manzura Alimbayevna	
Tikuv-trikotaj korxonalari brend jozibadorligini oshirishning ilmiy-nazariy jihatlarini	535
O'rinov Akmaljon Axmadjonovich	
Bank tizimida hisobotlarni avtomatlashtirish texnologiyalari	542
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li	
Engineering programs in Uzbekistan on the verge of fifth industrial revolution	547
Khasan Khankeldiyev	
Aksiyadorlik jamiyatlarining boshqaruvini yaxshilashda korporativ madaniyatning ahamiyati	551
Akramova Nazokat Israilovna	
Tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy taraqqiyotdagi o'rni	562
Amonov Mehridin Oromiddinovich	
O'zbekiston sanoat tarmoqlarida kooperatsiya asosida tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni mahalliyashtirish tizimini takomillashtirish yo'llari	572
Xalilova Sevaraxon Alijon qizi	
Moliyaviy barqarorlikning asosiy ko'rsatkichlari va ularning tahlili	578
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
Tijorat banklarining mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rnini tahlil qilish	583
Kilicheva F.B., Mengnorov A.A., Bozorova O.R.	
Bog'dorchilik tarmog'ida klasterlarni joriy qilishda yevropa tajribasini qo'llash imkoniyatlari	591
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
To'qimachilik klasterlarini boshqarishda xorijiy mamlakatlar tajribasi	598
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Barriers to tourism infrastructure development in uzbekistan: a critical analysis	605
Sarvinov Shodmonova	
Xalqaro bozorda qishloq xo'jaligi mahsulotlari raqobatbardoshligini oshirish	609
Mengnorov Almardon Abdirahmonovich	
O'zbekiston respublikasida infratuzilma loyihalarini amalga oshirishdagi risklarni boshqarish	620
Yusupova Zilola Ismoiljon qizi	
Korxonaning iqtisodiy barqarorligiga erishishning zamonaviy tendensiyalari	626
Iminova Nargizaxon Akramovna	
Qishloq joylari maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanish	631
Xamdorov Eldor Toshmurovich	
Meva-sabzavotlar eksportida transport koridorlari va vositalarini tanlash xususiyatlari	636
Yusupov Muxiddin Soatovich	
Рынок рабочей силы в узбекистане и ее воспроизводство	644
Шакиров Амаль Улугбекович, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Деньги и их функции в экономике	650
Мурадиллаев Мансур Мехроживич, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Развитие сельского хозяйства в узбекистане	654
Махмудов Алишер Мухтарович, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Инвестиции и инновации в химической промышленности узбекистана: современные тенденции и перспективы	658
Хусаинов Равшан Рахимович, Султанходжаев Аманулла Асадуллаевич	
Tijorat banklari aktivlarini boshqarishni takomillashtirish	666
Mardonova Shoxsanam Baxodirovna	
Definition of agritourism as a multifunctional development in rural areas	672
Aktamov Olimjon Abdugani ugli	
Kameral soliq tekshiruvida smart texnologiyalarini ma'lumotlarini soliq organlarining ma'lumotlar bazasida shakllanishi	680
Qurbonov Muxiddin Abdullaevich	
Проблемы регулирования государственно-частного партнерства и рекомендации по их решению (на примере безработицы в республике узбекистан)	687
С.Э. Холмуратов	

Автоматизация аудиторских процедур с использованием искусственного интеллекта.....	692
Ходжарахманова Назира Бахтияр кизи	
Past karbonli iqtisodiyotga o'tish zaruriyati va uning omillari.....	701
Valiyev Axliddin Aropitdinovich	
Yengil sanoatda zamonaviy tikuv mashina-kichik robotlarning mexanizmlarini mukammallashtirish	705
Sirojova Muxabbat Sodiq qizi, Kurbanov Fazliddin Aminovich	
Jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortish tizimining institutsional va iqtisodiy asoslari	710
Kuzieva Nargiza Ramazanovna, Bobomuratova Manzura Panji qizi	
Foyda solig'i bo'yicha bo'nak to'lovlarni to'lash tartibi.....	717
Yangieva N.S.	
Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini soliqlar vositasi qo'llab-quvvatlashning amaldagi holati	722
Turanboyev Boburjon Qodirjon o'g'li	
Motivation, goal-setting, and organizational performance: a case study from uzbekistan's chemical industry	726
Mamataliev Anvar Ergashevich, Bobur Urinov	
Применение искусственного интеллекта при организации налогового администрирования узбекистана	733
Н.А. Артиков	
Ayollar tadbirkorligini rivojlantirish zaruriyatini keltirib chiqaruvchi omillar.....	737
Sharofiddinova Gulnoza Iloxomjonovna	
Raqamli texnologiyalarning tijorat banklari samaradorligiga ta'siri	745
Maksudov Avazbek Ulug'bek o'g'li	
Suv tanqisligi sharoitida yashil iqtisodiyotni rivojlantirish asoslari	750
Qosimov Maxamatjon Sulaymanovich	
Rivojlanayotgan iqtisodiyotda raqamli va raqamli bo'lmagan korxonalar tahlili	761
Raxmonov Nodirjon Raxmonjon o'g'li	
Aholining o'rtacha umr ko'rish yoshini o'zgarishi sharoitida keksalarning ijtimoiy ta'minotiga xavflarning ortishi.....	767
Toyirov Shohboz Ziyodullo o'g'li	
Oliy ta'lim tizimida moliyaviy nazorat samaradorligini ta'minlash ichki nazorat xizmatlari	773
Xaydarov Baxrom Xolmuradovich	
Moliya bozorida xususiy banklar faolligini ta'minlash istiqbollari	777
Abduqahhorov Asilbek Ahror o'g'li	
Budjet daromadlari ijrosini ta'minlashda soliqlar hisobi va tahlilining ahamiyati	782
Abdullaev Abror Bozarboevich	
Aholi daromadini oshirish yo'llari.....	803
Shadmanov Baxodir Sherkulovich	
Tourism and regional identity in Uzbekistan: balancing heritage and development	808
Raximova Nilufar Aminovna, Abdukholikova Farida Erkinjon qizi	
O'zbekiston sanoat korxonalarining fond bozorida ishtiroki tahlil va muammolari.....	815
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
O'zbekistonda davlat-xususiy sheriklik loyihalarini moliyalashtirish va amalga oshirish tahlili	823
Karabaev Sanjar Abdusamatovich	
Globalashuv sharoitida milliy korxonalarining eksport salohiyatini boshqarish masalalari	832
Qodirov Humoyun Tolibjon o'g'li	
Бизнес-планирование и прогнозирование деятельности организации.....	836
Алимов Бехзоджон Наврузжонович	
Farg'ona vodiysida ekoturizm – kambag'allikka qarshi kurashning yangi imkoniyatlari	840
Soliyeva Nilufar Muxtorjon qizi	
Aholi turmush darajasi baholash bo'yicha dasturiy ta'minot ishlab chiqishda horij tajribasini o'rganish	844
Tursunov Farxod Baxodir o'g'li	
Mintaqa aholi turmush farovonligiga ta'sir qiluvchi omillar tasnifini ishlab chiqish.....	848
Xodjaniyazov Shohruh Yuldashovich	
Xususiy oliy ta'lim muassasalari menejmentining nazariy jihatlari va o'ziga xos xususiyatlari.....	856
Karimov Ulug'bek Usmonovich	

Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi	861
G'aniyev Botir Baxtiyorovich	
Повышение инвестиционной привлекательности – важное условие повышения конкурентоспособности предприятий.....	865
Каримова Дилафруз Садирдин кизи	
Yevropa ittifoqi davlatlari tijorat banklarining soliq to'lovlarini amalga oshirish tartibi	870
Komolov Odiljon Sayfidinovich	
Boshqaruvda innovatsiyalarni hisobga olgan holda agrokorxonalarni davlat tomonidan rag'batlantirishning zamonaviy yondashuvlari	878
Shaniyazova Zamira	
Практические аспекты применения статистических методов контроля качества на предприятиях.....	883
Усманов Илхом Ачилович, Усманов Фарзод Шохрухович	
Yashil iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy o'sishning yangi paradigmalarini shakllantirish: nazariy asoslar va amaliy talqinlar.....	891
Alimova Guzal Abduxakimovna	
Xizmat ko'rsatish korxonalarini faoliyati samaradorlik ko'rsatkichlarining nazariy va metodologik tahlili	895
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li	
Kutubxonalarda raqamli iqtisodiyot sharoitida biznes-modellarni ishlab chiqish.....	900
Ernaqulov Sunnatillo Nurali o'g'li	
To'g'ridan-to'g'ri sug'urtalash operatsiyalari bo'yicha xarajatlarni xalqaro standartlar asosida hisob va hisobotda aks ettirish uslubi-yatini takomillashtirish	905
X.A.Raximov	
Kameral soliq tekshiruvda smart texnologiyalarini ma'lumotlarini soliq organlarining ma'lumot bazasida shakllanishi.....	910
Ergashev Uyg'un Jabborovich	
Obligatsiya moliya bozori instrumenti sifatida, milliy obligatsiyalar bozori	916
Avezov Ibrohim Ilxomovich, Yaxshiboyev Jahongir Abdualimovich	
Barqaror rivojlanish doirasida ekologik, ijtimoiy va korporativ boshqaruv (ESG) ko'rsatkichlarining yashil texnologiyalar innovatsiyasiga ta'sirini baholash.....	921
Meliqo'zieva Dilrabo Muxitdin qizi	
Yashil iqtisodiyot – barqaror taraqqiyotga olib boruvchi yo'l.....	925
Xalilova Aziza Rustamovna	
Научно-теоретические основы экономической и эколого-экономической эффективности предприятий горнодобывающей промышленности.....	930
Раматов Зафарбек Жуманиязович	
Xitoyda eksport faoliyatini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari.....	938
D.E.Qarshiev	
Kichik sanoat zonalarida investitsion jozibadorlikni oshirishni investitsion faollikka ta'siri.....	943
Mannapova Shaxnoza Elshodovna	
Mahalla institutining samaradorligi tahlili: so'rovnomaga yondashuvi	947
Bahriddinov Viqorjon Akbar o'g'li	
Формирование человеческого капитала в условиях демографических изменений: опыт и перспективы для узбекистана.....	955
Дониерова Фотимабону Алишер кизи	
Farmasevtika kompaniyalari raqobatbardoshligini oshirishda marketing strategiyalaridan foydalanish yo'nalishlari	962
Vaxrombek Bobojonov	
“Hududlarda sug'urtaga bo'lgan talabning ekonometrik tahlili” bekberganova mohira ravshonbekovna	967
O'zbekiston Milliy universiteti	
O'zbekiston va xalqaro amaliyotda raqamli marketing vositalaridan foydalanish: muammolar va yechimlar	973
Uzoqova Dilnoza Yusuf qizi	
Условия эксплуатации и экологическая безопасность автотранспортной системы на основе энергосберегающих технологий	978
Мамасалиева Мукаддас Ибадуллаевна	
O'zbekiston tibbiyot muassasalarida moliyaviy resurslardan foydalanishda xorijiy tajribalarni qo'llash.....	982
Elmurodov G'ayratjon Abdumurodovich	

Buxgalteriya hisobining samaradorligini oshirish yo'llarida zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalar	987
Sattorov Mirjahon	
Особенности маркетинговых стратегий в условиях ограниченных ресурсов и узкой потребительской аудитории	991
Дебердиев Анвар	
DEbitorlik va kreditorlik qarzlari auditini rejalashtirish masalalari.....	995
Tulovov Erkinjon To'liqin o'g'li, Ibragimova Iroda Rashid qizi	
Инвестиционная программа узбекистана по привлечению иностранных инвестиций	1000
Камилова Наргиза Абдукажоровна, Бекмуратов Шухрат Даулетмуратович	
Turistik mahsulotni shakllantirishda turistlar hayoti xavfsizligini ta'minlash.....	1005
Raxmonov Siyovush Turob o'g'li	
Uglerodsiz energiyaga o'tishda o'zbekistonning yashil strategiya yo'l xaritasining integratsiyasi va ta'siri.....	1011
Nuraliyeva Komila Sanakulovna	
Цифровая устойчивость регионов: применение аналитики больших данных для оценки и управления экологическими рисками	1016
Маликов Шохрух Шокирович, Камалов Шухрат Камалович	
Разработка риск-ориентированной модели внутреннего контроля предприятия на этапе планирования налогов в условиях дистанционного налогового мониторинга	1024
Галеева Н.Н., Э.А.Халикова, Абдусаломова Гулчеҳра Мирзо қизи	
Анализ результатов инструментальных методов исследований у детей с врожденными пороками сердца	1029
Мухаммадиева Лола Атамуратовна	
Barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda monetar omillardan samarali foydalanish yo'nalishlari.....	1036
Uskenbaeva Dilnoza Voxodir qizi	
Факторы повышения эффективности управления в государственном секторе.....	1043
Махмудова Севара Улугбековна	
Soliq organlari va soliq to'lovchilar o'rtasidagi munosabatlarning yangi tizimi sharoitida soliq nazorati	1048
Rajabbaeva Dildora Zakirovna, Aripova Aziza Alisherovna	
Boshqaruv jarayonlarini tashkil etishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	1053
Jo'rayeva Niginaxonim Xursand qizi	
Jahonda eksportni qo'llab-quvvatlash amaliyoti.....	1057
Xudoynazarov Sherzod Ismoilovich	
Raqamli moliyaviy texnologiyalarni korxonada darajasida joriy etish orqali moliyaviy barqarorlikka erishish strategiyasi	1063
Soibov Nozimbek Faxridin o'g'li	
Применение методов PMBOK в управлении рисками проектов	1070
Гулираъно Носирова Абдулазиз қизи	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda aholi farovonligining o'rni va ahamiyati	1073
Bobaev Isroiljon Abdinabievich	
Вопросы инновационных инвестиций в контексте международной экономической интеграции	1078
Шарипов Бахтиёр Михлибаевич	
Yashil iqtisodiyotga o'tishning nazariy va amaliy jihatlar hamda tendensiyalari.....	1083
Samiyev Abdurashid Qaxramonovich, Shermuxammedov Begzodjon Usmonovich	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar samaradorligini ta'minlash yo'llari.....	1087
Nazarov Qilich Xolmuradovich	
Improving the organizational and economic mechanisms for the development of tourism in the republic of karakalpakstan	1092
Tleumuratov Baxadir Genjemuratovich	
O'zbekistonda tumanlar barqaror iqtisodiy rivojlanishini ta'minlash yo'llari (Surxondaryo viloyati misolida).....	1097
Qosimova Nodira Saidovna	
Innovatsion iqtisodiyotni shakllantirishning asosi sifatida innovatsiyalar.....	1102
Azizova Maliha Farrux qizi	

Влияние инвестиций на инновационное развитие и повышение конкурентоспособности экономики узбекистана	1106
Максудова Шахзода	
Возможности снижения затрат на логистику за счет цифровых технологий.....	1112
Олимова Бахора Шухратовна	
Yashil texnologiyalar va ularning iqtisodiy tizimga ta'siri.....	1116
Sultonov Omon Juma o'g'li	
Iqtisodiy o'sishning makroiqtisodiy faktorlari va ularning ta'siri	1121
Zuvaydullaev Nematullo Oybek o'g'li	
Роль управления производством в условиях модернизации экономики.....	1125
Гулов Мухтор Очилович	
Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida sun'iy intellekt texnologiyalarining o'rni va ahamiyati	1129
To'rayev Shavkat Shuxratovich	
Роль цифрового маркетинга в продвижении туристических направлений.....	1136
Муродова Наргиза Уткировна	
Развитие финансовых рынков в странах СНГ: проблемы и перспективы.....	1140
Рузиев Зафар Икрамович, Каримов Ислом Ураз угли	
Современные инструменты продвижения бренда в условиях цифровой экономики.....	1145
Темирова Феруза Сагдуллаевна	
"Raqamli asrda axborot xavfsizligi: it texnologiyalar bilan xavfsizlikni ta'minlash yo'llari"	1149
Sherzod Rajabov	
Государственное регулирование инвестиционной деятельности: проблемы и направления совершенствования.....	1152
Шухрат Турсунов, Икромов Хасан Зафарович	
Economic incentives and barriers to sustainable transition in agribusiness: a comparative study of organic and conventional farming systems	1157
Mubina Toirova	
Цифровая трансформация банковской системы узбекистана: анализ внедрения fintech-решений в государственных банках	1162
Абдурахимова Дилора Каримовна	
Ta'lim muassasalaridagi ba'zi jihatlar	1167
A'zam Qutbiddin A'zam-zoda	
Klasterlar hisob siyosatida boshqaruv hisobining metodologik asoslari.....	1173
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich	
Egri soliqlarning mohiyati, genezisi va rivojlanish tendensiyalariga oid nazariy munozaralar xususida	1179
Shodiyev Olimjon Abduraxmonovich	
Ekologik mehmonhona faoliyatini rejalashtirish maqsadlari va vazifalari	1186
Abidova Dilfuza Igamberdievna	
Budjetlashtirish bo'yicha tashkiliy va uslubiy yondashuvlar tahlili.	1195
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
Investitsiya loyihalarining iqtisodiy va moliyaviy samaradorligini oshirish istiqbollari.....	1200
Jo'rabekova Xumora Muzaffar qizi, Saidov Rasul Boltabayevich	
O'zbekistonda nodavlat notijorat tashkilotlarini moliyalashtirish manbalarining tahlili.....	1204
Aliyev Arslon Salom o'g'li	
O'zbekistonda turizm sohasining iqtisodiy ko'rsatkichlarini statistik tahlil qilish.....	1213
Jumanova Zilola Tuychiyevna	

O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINING IQTISODIY KO'RSATKICHLARINI STATISTIK TAHLIL QILISH

Jumanova Zilola Tuychiyevna

Fan va texnologiyalar universiteti

PhD, katta o'qituvchi

E-mail: zjumanova9@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekistonning turizm salohiyatining hozirgi holati tahlil qilinadi. Mamlakatning turizm sohasidagi kuchli va zaif tomonlari, imkoniyatlar hamda tahdidlar SWOT tahlili orqali ko'rib chiqiladi. Shuningdek, turizm bozorida mavjud muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar ilgari suriladi. Tahlil natijasida transport infratuzilmasini yaxshilash, xizmat ko'rsatish sifatini oshirish va ichki turizmni rivojlantirish kabi ustuvor yo'nalishlar aniqlanadi. Maqolada O'zbekistonda barqaror turizmni rivojlantirish va uni xalqaro bozorga integratsiya qilishga qaratilgan muhim strategiyalar taklif etiladi.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, turizm salohiyati, SWOT tahlili, sayyohlik yo'nalmalari, turizm infratuzilmasi, xizmat ko'rsatish sifati, ichki turizm, xalqaro turizm, turizm bozori o'sishi, barqaror turizm, madaniy turizm, marketing strategiyalari.

Abstract: This article analyzes the current state of Uzbekistan's tourism potential. It examines the country's strengths and weaknesses in the tourism sector, as well as opportunities and threats through a SWOT analysis. The study also addresses existing issues in the tourism market and presents recommendations for overcoming them. Based on the analysis, key directions such as improving transport infrastructure, enhancing service quality, and developing domestic tourism are identified. The article proposes strategic approaches for promoting sustainable tourism in Uzbekistan and integrating it into the international tourism market.

Key words: Uzbekistan, tourism potential, SWOT analysis, tourist routes, tourism infrastructure, service quality, domestic tourism, international tourism, tourism market growth, sustainable tourism, cultural tourism, marketing strategies.

Аннотация: В статье анализируется текущее состояние туристического потенциала Узбекистана. Рассматриваются сильные и слабые стороны страны в сфере туризма, а также возможности и угрозы с применением SWOT-анализа. Кроме того, представлены существующие проблемы туристического рынка и предложения по их устранению. По результатам анализа определены приоритетные направления, такие как улучшение транспортной инфраструктуры, повышение качества предоставляемых услуг и развитие внутреннего туризма. В статье предлагаются ключевые стратегии развития устойчивого туризма в Узбекистане и его интеграции в международный туристический рынок.

Ключевые слова: Узбекистан, туристический потенциал, SWOT-анализ, туристические маршруты, туристическая инфраструктура, качество услуг, внутренний туризм, международный туризм, рост туристического рынка, устойчивый туризм, культурный туризм, маркетинговые стратегии.

KIRISH

Turizm sohasi jahon iqtisodiyotida muhim o'rin egallaydi va har yili millionlab sayyohlarni jalb qilishi orqali o'zining iqtisodiy hamda ijtimoiy ahamiyatini namoyon etadi. Shu bilan birga, turizm faoliyatining samaradorligini baholash va uning istiqboldagi rivojlanishini prognoz qilishda statistik tahlil alohida ahamiyat kasb etadi. Statistik ma'lumotlar orqali turizmning iqtisodiy samaradorligi, uning ijtimoiy va madaniy ta'siri, shuningdek, mavjud resurslardan foydalanish samaradorligini chuqur o'rganish imkoniyati yaratiladi.

Hozirgi kunda turizm sohasidagi o'sish tendensiyalari hamda yangi paydo bo'layotgan qiyinchiliklarga javob topish, davlat va xususiy sektor darajasida turizmni rivojlantirishga qaratilgan strategiyalarni shakllantirishda statistik tahlilning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Ushbu tahlil orqali turizm bozorining asosiy ko'rsatkichlari – masalan, sayyohlar soni, tushumlar, xizmatlar hajmi hamda narxlar dinamikasi bo'yicha aniq va asosli ma'lumotlar olinadi. Bu esa, o'z navbatida, turizm sohasining barqaror rivojlanishini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi.

Turizm faoliyatini statistik tahlil qilish esa nafaqat ushbu sohaning ichki xususiyatlarini, balki iqtisodiy o'zgarishlar va ijtimoiy ehtiyojlarni ham inobatga olgan holda, samarali siyosat ishlab chiqish uchun mustahkam ilmiy asos yaratadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Turizm sohasidagi statistik tahlil va uning rivojlanishga ta'siri bo'yicha so'nggi yillarda olib borilgan ilmiy izlanishlar ko'plab tadqiqotchilarning e'tiborini tortmoqda. Xususan, turizm sohasining statistik tahlilini chuqur o'rganishga bag'ishlangan bir qator yirik tadqiqotlar nashr etilgan.

Williams va Brown [1] o'zlarining "Turizmni barqaror rivojlantirishda statistik tahlilning roli" nomli tadqiqotida turizm sohasining barqaror rivojlanishini ta'minlashda statistik yondashuvlarning o'rnini yoritib bergan. Mualliflar iqtisodiy va ekologik ko'rsatkichlar asosida statistik modellar ishlab chiqib, turizmning istiqbolli rivojlanishiga ta'sir ko'rsatuvchi omillarni aniqlashgan. Tadqiqot xulosasiga ko'ra, statistik tahlil usullari barqaror rivojlanish prognozlarini ishlab chiqishda samarali vosita hisoblanadi.

Johnson va Lopez [2] tomonidan tayyorlangan "Turizm va mintaqaviy iqtisodiy tahlil: statistik yondashuv" nomli maqolada iqtisodiy tahlil metodlari va statistik vositalar yordamida turizmning hududiy iqtisodiyotga ta'siri tahlil qilingan. Tadqiqotchilar statistik ma'lumotlarga tayangan holda turizmning iqtisodiy o'sish va ishsizlik darajasiga ta'sirini baholagan. Ularning xulosalariga ko'ra, turizm sohasidagi o'zgarishlar nafaqat mintaqaviy, balki milliy darajadagi iqtisodiy barqarorlikka sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

L. Turner [3] "Katta ma'lumotlar va turizm statistikasi: muammolar va imkoniyatlar" nomli maqolasida turizm sohasida katta ma'lumotlar (big data) asosida statistik tahlilni qo'llash imkoniyatlarini yoritgan. Mazkur tadqiqotda innovatsion texnologiyalar va zamonaviy statistik yondashuvlar birgalikda turizm bozorini bashorat qilishda qanday qo'llanilishi ko'rib chiqilgan. Muallif, statistik vositalarni texnologik platformalar bilan uyg'unlashtirish turizm sohasidagi qarorlarni qabul qilish jarayonini samaraliroq qilishiga urg'u beradi.

Alekseev va Fedorov [4] "Turizm mintaqaviy iqtisodiy o'sishning asosiy omili sifatida: statistik baholash" nomli maqolasida turizm sektorining boshqa iqtisodiy tarmoqlar bilan o'zaro bog'liqligi va uning hududiy iqtisodiy o'sishga ta'sirini statistik metodlar yordamida tahlil qilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, turizm sektori ayrim mintaqalarda iqtisodiy faollikni jadallashtiruvchi asosiy omil bo'lib xizmat qilmoqda.

R. Tursunov [5] tomonidan tayyorlangan "O'zbekistonda turizm sohasining iqtisodiy tahlili: statistik ko'rsatkichlar va metodlar" nomli tadqiqotda, mamlakat turizm bozorining rivojlanishi va iqtisodiy samaradorligi statistik modellar orqali tahlil qilingan. Olim O'zbekistonda turizmni rivojlantirish uchun zamonaviy statistik prognozlash usullaridan foydalanishni tavsiya etadi. Tadqiqot xulosalari statistik yondashuvlar asosida ishlab chiqilgan strategiyalarning samaradorligini asoslaydi.

A. Karimov [6] "O'zbekistonda turizmning davlat siyosatidagi o'rni: statistikaning roli" nomli maqolasida turizmga oid davlat siyosatini ishlab chiqishda statistik tahlilning tutgan o'rni tahlil qilingan. Muallif, statistik ko'rsatkichlar asosida turizmni rivojlantirish istiqbollari aniqlab, davlat siyosatini shakllantirishda statistik yondashuvlar muhim vosita sifatida xizmat qilishini ta'kidlaydi.

Umuman olganda, ushbu adabiyotlar tahlili turizm sohasida statistik tahlilning ahamiyati va qo'llanish yo'nalishlarini aniqlashda muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi. Har bir tadqiqot o'ziga xos metodologiyasi va natijalari bilan ajralib turib, turizmni barqaror rivojlantirishga xizmat qiluvchi ilmiy yondashuvlarni taklif etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolada turizm sohasining statistik tahlilini amalga oshirish uchun bir nechta metodlardan foydalanish mumkin. SWOT tahlili, induksiya va deduksiya usullari, statistik tahlil hamda miqdoriy tahlil kabi metodlar turizm faoliyatining samaradorligini aniqlash, uning iqtisodiy va ijtimoiy ta'sirini o'rganish, shuningdek, mavjud muammolarni aniqlash va ularni hal etish uchun qo'llaniladi.

SWOT tahlili yordamida turizm sohasining kuchli va zaif jihatlari, mavjud imkoniyatlar hamda xavf-xatarlar aniqlanadi. Mazkur metod turizmni rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqishda, shuningdek, mamlakat yoki mintaqa miqyosida turizmning raqobatbardoshligini baholashda muhim vosita hisoblanadi. SWOT tahlili statistik ma'lumotlarga asoslangan holda turizm bozorida o'zgarishlar va ularning ijtimoiy ta'sirini aniqlashda samarali hisoblanadi.

Induksiya va deduksiya metodlari esa turizm sohasidagi statistik tahlilning nazariy asosini tashkil etadi. Induksiya metodi orqali turizmning alohida holatlari asosida umumiy qonuniyatlar va tendensiyalar shakllantiriladi. Aksincha, deduksiya usuli ma'lum nazariy g'oya yoki umumlashtirilgan qonuniyatdan kelib chiqib, xulosa chiqarishga yordam beradi. Ushbu metodlar yordamida turizm bozorida mavjud muammolarni tushunish, ularni tahlil qilish va kelgusidagi rivojlanish istiqbollari prognoz qilish mumkin.

Statistik va miqdoriy tahlil metodlari orqali turizm bozorining asosiy ko'rsatkichlari – masalan, sayyohlar soni, turizmdan olingan daromadlar, mintaqaviy iqtisodiy ta'sirlar va xizmatlar hajmi – chuqur o'rganiladi. Bu metodlar yordamida sohadagi o'zgarishlarni ishonchli ravishda prognozlash, turizmning iqtisodiy hamda ijtimoiy ta'sirini obyektiv o'lchash mumkin bo'ladi. Ayniqsa, miqdoriy tahlil turizm bozorining o'sish tendensiyalari, sayyohlar oqimi va resurslardan foydalanish samaradorligini aniqlashda keng qo'llaniladi.

Yuqorida sanab o'tilgan metodlarni kompleks holda qo'llash orqali turizm sohasining barcha jihatlarini har tomonlama va chuqur tahlil qilish, rivojlanish istiqbollari aniqlash hamda samarali strategiyalar ishlab chiqish imkoniyati yaratiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Respublikaning turizm salohiyatidan to'liq va samarali foydalanish, eng avvalo, transport-logistika hamda turizm infratuzilmasidagi muammolarni tezkor hal etish, mavjud resurs va imkoniyatlardan har tomonlama foydalanish asosida turizm sohasida faoliyat yuritayotgan tadbirkorlik subyektlari uchun qo'shimcha sharoitlar yaratishni talab qiladi. Shu maqsadda bir qator ijobiy islohotlar va chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 26-apreldagi PQ-135-sonli "Respublikaning turizm salohiyatini jadal rivojlantirish hamda mahalliy va xorijiy turistlar sonini yanada oshirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori [7] ushbu sohani tartibga solish va rivojlantirishda muhim tashkiliy-huquqiy asos bo'lib xizmat qilmoqda.

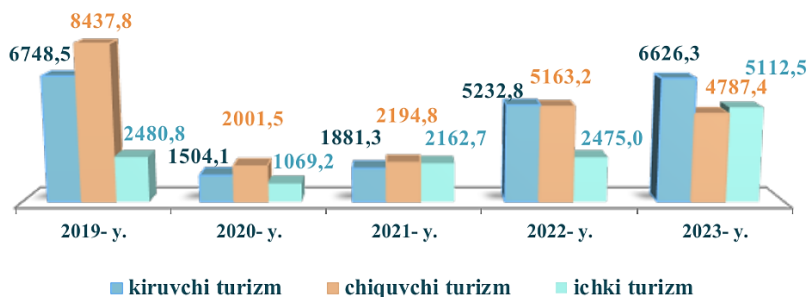
Turizm – xalqaro xizmatlar bozori tarkibidagi muhim tarmoqlardan biri bo'lib, XXI asr boshlarida (qator tabiiy ofatlar, global iqtisodiy inqiroz va siyosiy mojarolarga qaramay) iqtisodiy samaradorlik bo'yicha dunyo miqyosida birinchi o'rinni egallab, hatto neft sanoati va avtomobilsozlik tarmoqlaridan ham o'zib ketgan.

Shu bilan birga, turizm nafaqat iqtisodiy rivojlanishning kuchli omili, balki u muayyan hudud qiyofasini shakllantirish, tarixiy merosni targ'ib etish va madaniy qadriyatlarni ommalashtirishda ham samarali vosita hisoblanadi. Turizmning mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri ko'p qirrali bo'lib, turistik va rekreatsion salohiyat murakkab tushuncha sifatida har bir hududga xos bo'lgan madaniy, tabiiy va tarixiy resurslar asosida shakllanadi. Shu bilan birga, turistik yo'nalishning jozibadorligiga siyosiy, iqtisodiy, huquqiy, madaniy, ijtimoiy va psixologik omillar sezilarli darajada ta'sir ko'rsatadi.

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika agentligi ma'lumotlariga ko'ra, 2023-yilda mamlakatga 7 million nafarga yaqin xorijiy fuqarolar turistik maqsadlarda tashrif buyurgan. Ularning O'zbekistonda qolish muddati o'rtacha to'rt kungacha cho'zilgan bo'lib, bu ko'rsatkich 2022-yilga nisbatan 1,3 barobarga oshgan. So'nggi ikki yilda qo'shni mamlakatlardan tashqari, Arab davlatlari va Xitoydan kelayotgan sayyohlar soni kamida to'rt barobarga ortgan.

2023-yil davomida "O'zbekiston bo'ylab sayohat qil!" dasturi doirasida mamlakat hududlariga 21 million mahalliy sayyoh tashrifi tashkil etilgan. Tahlillarga ko'ra, ushbu davrda 810 ta yangi turoperator va turistik firma faoliyati yo'lga qo'yilgan, turizm hamda unga yondosh sohalarda 70 mingga yaqin yangi ish o'zni yaratilgan. Shuningdek, 183 ta mehmonxona, 215 ta hostel va 356 ta oilaviy mehmon uyi faoliyati yo'lga qo'yilgan. Umuman olganda, joylashtirish vositalari soni 5 477 taga, yotoq o'rinlari esa 142 720 taga yetgan [8].

2023-yil yanvar–dekabr oylarida mamlakatga 6,6 million nafar xorijiy sayyoh tashrif buyurgani qayd etilgan bo'lib, bu ko'rsatkich 2022-yilga nisbatan 1,4 million nafarga yoki 26,6 foizga ko'pdir. Eng ko'p tashrif buyurgan davlatlar qatorida Tojikiston (2 155,2 ming), Qirg'iziston (1 757,1 ming) va Qozog'iston (1 333,3 ming) yetakchilik qilgan. Rossiyadan 714,3 ming, Turkiyadan esa 106,5 ming nafar sayyoh O'zbekistonga kelgan (1-rasm).

1-rasm. 2023- yilda kiruvchi, chiquvchi va ichki turizmning asosiy ko'rsatkichlari (ming kishi)

2023-yilda O'zbekistonga kelgan sayyohlar soni avvalgi yillarga nisbatan sezilarli darajada oshgan. Bu holat, asosan, xalqaro cheklovlarning yumshatilishi va turizm sektorida infratuzilmaning yaxshilanishi bilan izohlanadi. Shu bilan birga, O'zbekistonning turistik manzillari va boy madaniy merosi xalqaro miqyosda tobora ommalashib, xorijiy sayyohlarni jalb etish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Ayniqsa, Buxoro, Samarqand va Xiva kabi tarixiy shaharlarga bo'lgan qiziqish sezilarli darajada ortgan.

O'zbekistondan chiqayotgan sayohatlar sonining o'sishi esa, asosan, aholining iqtisodiy holatining yaxshilanishi hamda xalqaro aloqalarning rivojlanishi bilan bog'liq. Fuqarolar orasida xorijga sayohat qilish istagi ortgan bo'lib, iqtisodiy o'sish va xavfsizlikning ta'minlanishi sayohat imkoniyatlarini kengaytirgan. Bunda nafaqat qo'shni davlatlarga, balki Yevropa davlatlariga ham sayohatlar soni ko'paygani kuzatilmogda.

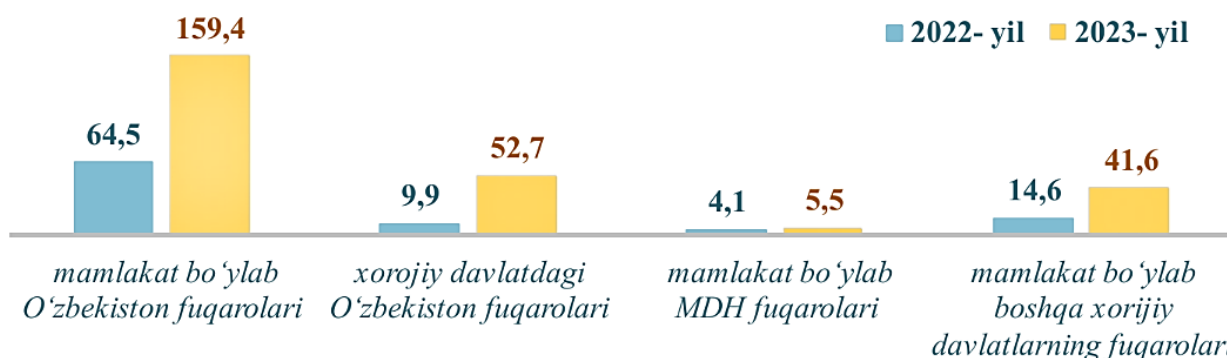

Ichki turizmning rivojlanishi mamlakatda ichki infratuzilmaning yaxshilanishi, turistik xizmatlar sifatining oshishi va yangi yo'nalishlarning joriy etilishi bilan chambarchas bog'liq. O'zbekiston hududlaridagi ichki sayohatlar, xususan, ekologik turizm va madaniy yo'nalishlarning rivojlanishi hisobiga ortib bormoqda. Bu holat pandemiyadan keyingi davrda aholining xalqaro sayohatlardan ko'ra mahalliy sayohatlarni afzal ko'rishi bilan ham izohlanadi. Odamlar orasida tabiat manzaralari va madaniy obidalarga bo'lgan qiziqish ortgan.

Yuqoridagi o'zgarishlarning asosiy sabablari quyidagilardan iborat:

- Xalqaro cheklovlarning yumshatilishi. Pandemiya davrida joriy etilgan cheklovlarning bekor qilinishi xalqaro turizmning tiklanishiga xizmat qildi;
- Infratuzilmaning yaxshilanishi. O'zbekistonning turizm infratuzilmasi, transport tizimi va mehmonxona xizmatlari sezilarli darajada takomillashdi. Yangi turistik obyektlar va yo'nalishlar vujudga keldi;
- Xalqaro munosabatlarning mustahkamlanishi. O'zbekistonning tashqi iqtisodiy va diplomatik aloqalari mustahkamlanib, turizm sohasida hamkorlikni kengaytirdi va sayohatlarni rag'batlantirdi;
- Ichki turizmga qiziqishning oshishi. Pandemiya va xavfsizlik bilan bog'liq omillar mahalliy sayohatlarni jadallashtirdi hamda yangi ichki turizm yo'nalishlarining shakllanishiga sabab bo'ldi.

Umuman olganda, 2023-yilda O'zbekistonning turizm sektori barqaror o'sishda davom etdi. Bu jarayon mamlakatdagi iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlik, turistik infratuzilmaning izchil rivojlanishi va xalqaro turizmni qo'llab-quvvatlovchi davlat siyosati natijasida amalga oshmoqda(2-rasm).

2-rasm. Sotilgan sayyohlik yo'llanmalari, ming birlik

Rasmda ko'rsatilgan raqamlar O'zbekistonda sotilgan sayyohlik yo'llanmalari sonining yildan-yilga qanday o'zgarayotganini aks ettiradi. 2023-yilning birinchi choragidan boshlab sotuv hajmining barqaror o'sish tendensiyasi kuzatilmoqda. Bu holat, asosan, turizm bozorining tiklanishi va sayohatlar uchun yangi imkoniyatlar yaratilgani bilan izohlanadi.

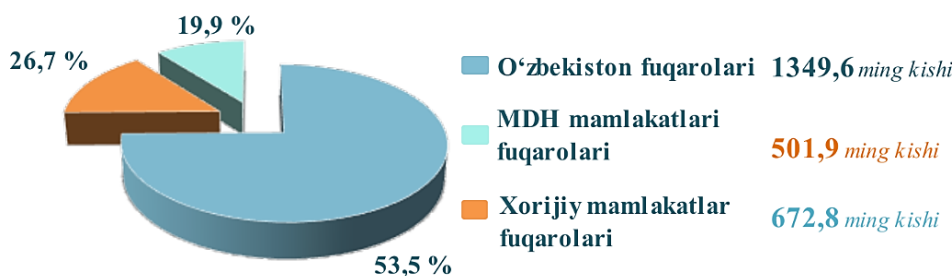
2023-yilda O'zbekistonning iqtisodiy holatining yaxshilanishi, shuningdek, turizmga xizmat ko'rsatuvchi kompaniyalar va sayyohlik agentliklari sonining ortishi, sayyohlik yo'llanmalari sotuvining oshishiga turtki bo'ldi. Pandemiya davrida joriy etilgan cheklovlarning yumshatilishi hamda xalqaro chegara o'tkazuv punktlarining qayta ochilishi sayohat qilish imkoniyatlarini kengaytirib, turizmga bo'lgan talabni oshirdi.

Yangi turistik yo'nalishlar va xizmat turlarining (xususan, ekologik turizm, madaniy–tarixiy marshrutlar) joriy etilishi ham sayyohlik paketlariga bo'lgan ehtiyojning ortishiga xizmat qildi. Ayniqsa, turizmni ommalashtirishga qaratilgan keng ko'lamlı marketing kampaniyalari va sayyohlik agentliklarining xalqaro bozorlardagi faoliyati natijasida sotuvlar hajmi sezilarli darajada oshdi.

Sotilgan yo'llanmalar sonining ortishi, ayni paytda, takomillashgan xizmat ko'rsatish tizimi va qulay sharoitlarning yaratilgani bilan ham bog'liq. Xalqaro va mahalliy sayohatlar uchun moslashtirilgan yangi turistik paketlar, transport-logistika qulayliklari va raqamli xizmatlarning joriy etilishi turizm bozorida sezilarli faollikni ta'minladi. Shu bilan birga, aholi daromadlarining ortishi va o'zbekistonliklarning o'z yurtini yangidan kashf etishga bo'lgan qiziqishlari ichki turizmning faollashuviga olib keldi. Bu esa, bevosita, sotilgan sayyohlik yo'llanmalari hajmining oshishiga sabab bo'ldi.

Umuman olganda, sotilgan sayyohlik yo'llanmalari sonining o'sishi O'zbekistonda turizm sohasining barqaror rivojlanayotganini va aholiga taqdim etilayotgan xizmatlar ko'laminin kengayib borayotganini ko'rsatadi. 2023-yilda mamlakatda iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikning mustahkamlanishi, sayyohlik infratuzilmasining yangilanishi va raqobatbardosh xizmatlarning joriy etilishi sayohatga bo'lgan talabning ortishiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Yangi marketing strategiyalari, infratuzilmaviy rivojlanish va xalqaro hamkorlik aloqalarining mustahkamlanishi O'zbekistonning turizm bozorini yanada rivojlantirish imkoniyatlarini kengaytirdi.

Statistika ma'lumotlariga ko'ra, 2023-yil davomida mamlakatdagi mehmonxonalar va ularga tenglashtirilgan joylashtirish muassasalarida 2 524,3 ming nafar kishi joylashtirilgan. Ulardan 53,5 foizini O'zbekiston fuqarolari, 19,9 foizini MDH davlatlari fuqarolari va 26,7 foizini boshqa xorijiy davlatlar fuqarolari tashkil etgan(3-rasm).

3-rasm. Joylashtirilgan shaxslar soni

2023-yilda mehmonxonalar va shunga o'xshash turar joylarga joylashtirilgan shaxslar soni 2 524,3 ming nafarni tashkil etdi. Ulardan 984,4 ming nafari ta'til, bo'sh vaqt va dam olish maqsadida, 962,6 ming nafari ish yuzasidan yoki kasbga oid maqsadda, 100,0 ming nafari do'stlar va qarindoshlardan xabar olish maqsadida, 73,0 ming nafari ziyorat qilish maqsadida, 49,2 ming nafari davolovchi va sog'lomlashtiruvchi muolajalar maqsadida, 44,9 ming nafari esa ta'lim va kasbiy tayyorgarlik maqsadida joylashtirilgan [9].

Shuningdek, BMT Jahon sayyohlik tashkiloti (UNWTO) tomonidan e'lon qilingan turizm sohasi tez rivojlanayotgan 20 ta davlat ro'yxatida O'zbekiston 4-o'rinni egallagan [10].

Sayyohlarning O'zbekistonda o'rtacha bo'lish muddati 4–5 kuni tashkil etmoqda. Bu 2019-yildagi (2–3 kun) ko'rsatkichga nisbatan 1,5 barobarga ortgan. 2017-yilda har bir chet ellik sayyoh o'rtacha 197 AQSH dollarini sarflagan bo'lsa, bu ko'rsatkich 2023-yilda 400 dollarga yetgan. 2023-yilning 9 oyi davomida turizm sohasidan olingan daromad hajmi 1,72 milliard AQSH dollarini tashkil etgan.

O'zbekistonning turizm salohiyatini tahlil qilishda SWOT metodi samarali vosita bo'lib, u mamlakatning kuchli tomonlaridan to'liq foydalanish, zaif tomonlarini bartaraf etish, mavjud imkoniyatlardan foydalanish va tahdidlarga qarshi choralar ishlab chiqishga yordam beradi. Bunday tahlil turizm sohasidagi samarali strategiyalarni ishlab chiqishda, resurslarni optimallashtirishda va uzoq muddatli rivojlanish yo'nalishlarini belgilashda muhim ahamiyatga ega (1-jadval).

1-jadval. O'zbekiston turizm salohiyatining SWOT tahlili

Kuchli tomonlar (Strengths)	Zaif tomonlar (Weaknesses)
- Boy madaniy va tarixiy meros (Samarqand, Buxoro, Xiva)	- Transport infratuzilmasining ayrim qismlarida kamchiliklar (yo'llar, aeroportlar)
- O'zbekistonda xavfsizlik darajasi yuqori	- Xizmat ko'rsatish sifatining notekisligi, malakali kadrlar yetishmasligi
- Turizm infratuzilmasining rivojlanishi (yangi mehmonxonalar, turistik markazlar)	- O'rta va yuqori narxlar, xalqaro bozorda raqobatchilar bilan solishtirganda qimmat turizm paketlari
- Madaniy turizm va ekologik turizmning rivojlanishi	- Turizmni rivojlantirish bo'yicha davlat tomonidan yetarlicha strategik yondashuvlarning yo'qligi
- O'zbekistonning geografik joylashuvi (Markaziy Osiyoda strategik o'rin)	- Til muammolari va xalqaro sayyohlar bilan samarali muloqotning kamligi
Imkoniyatlar (Opportunities)	Tahdidlar (Threats)
- Yangi turistik yo'nalishlar va mahsulotlar yaratish (ekologik turizm, yodgorlik sayohatlari)	- Xalqaro raqobat (Rossiya, Turkiya, Eron kabi o'xshash turizm yo'nalishlariga ega mamlakatlar)
- Xalqaro turizm bozoriga chiqish va marketingni kuchaytirish (branding, reklama kampaniyalari)	- O'zbekistonning ekologik va madaniy resurslarining izdan chiqishi va boshqarilmasligi
- O'zbekistonning turizmni qo'llab-quvvatlovchi qonunchiligini takomillashtirish	- Geosiyosiy noaniqliklar va mintaqaviy ziddiyatlar turizmga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin
- Xalqaro aloqalarni mustahkamlash, viza siyosatini soddalashtirish	- Pandemiyalar yoki tabiiy ofatlar turizmga jiddiy zarar etkazishi mumkin
- Ichki turizmni rivojlantirish, ichki talabni oshirish	- Yomon iqlim sharoitlari, tabiiy resurslar yetishmovchiligi

O'zbekistonning turizm salohiyati salmoqli imkoniyatlarga ega. Mamlakat o'zining boy madaniy merosi, yuqori xavfsizlik darajasi va geografik joylashuvi bilan xalqaro sayyohlar uchun jozibador hisoblanadi. Shu bilan birga, transport infratuzilmasini yanada yaxshilash, xizmatlar sifatini oshirish va xalqaro raqobatbardoshlikni mustahkamlash zarur. Kelgusida turizm sektorining muvaffaqiyati marketing strategiyalarining kuchaytirilishi, yangi yo'nalishlarning joriy etilishi va davlat–xususiy sheriklikni faollashtirish orqali yanada yuksalishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekistonning turizm salohiyati katta imkoniyatlarga ega bo'lib, mamlakatning boy madaniy va tarixiy merosi, yuqori xavfsizlik darajasi hamda strategik geografik joylashuvi uning kuchli tomonlarini tashkil etadi. Sayyohlar uchun yangi turistik yo'nalishlar va xizmatlar taklif etish orqali ichki va xalqaro turizmni yanada rivojlantirish mumkin. 2023-yilda turizm bozoridagi o'sish, iqtisodiy barqarorlik va xalqaro aloqalarning mustahkamlanishi natijasida sotilgan sayyohlik yo'lanmalari hajmining sezilarli ortgani kuzatildi.

Biroq, turizm sohasida bir qator zaif tomonlar va tahdidlar ham mavjud. Xususan, transport infratuzilmasining yetarli darajada rivojlanmagani, xizmat ko'rsatish sifatining notekisligi hamda yuqori narxlar sayyohlar oqimini cheklovchi omillar bo'lib qolmoqda. Bundan tashqari, xalqaro raqobatning kuchayishi va tabiiy ofatlar kabi omillar turizm sohasining izchil rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Mazkur vaziyatdan kelib chiqib, quyidagi takliflar ilgari suriladi:

Transport infratuzilmasini yaxshilash. Sayyohlar uchun qulay transport yo'llarini yaratish, aeroportlar va yo'llarni modernizatsiya qilish, shuningdek, turistik markazlarga yetkazib berish tizimini optimallashtirish zarur.

Xizmat ko'rsatish sifatini oshirish. Sayyohlik agentliklari va mehmonxonalarda malakali kadrlar tayyorlash, xizmatlar sifatini muntazam monitoring qilish va mijozlarga xizmat ko'rsatish tizimini takomillashtirish maqsadga muvofiq.

Raqobatbardoshlikni kuchaytirish. Turizm paketlarini xalqaro bozordagi raqobatga mos narxlarda shakllantirish, marketing strategiyalarini rivojlantirish va O'zbekistonning milliy brendini mustahkamlash orqali sayyohlar oqimini kengaytirish lozim.

Barqaror turizmni rivojlantirish. Ekologik turizmni rivojlantirish, madaniy va tarixiy obidalarni asrash, tabiiy resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlash va ekologik xavfsizlikni nazorat qilish asosida barqaror turizm strategiyalarini ishlab chiqish zarur.

Ichki turizmni qo'llab-quvvatlash. Mahalliy aholining sayohat qilish imkoniyatlarini kengaytirish, yangi ichki turizm yo'nalishlarini yaratish va ichki talabni rag'batlantirish orqali hududiy iqtisodiy faollikni oshirish mumkin.

Umuman olganda, O'zbekistonning turizm sohasini izchil rivojlantirish va uni global turizm bozoriga samarali integratsiya qilish uchun yuqoridagi takliflarni amaliyotga joriy etish muhim hisoblanadi. Bu nafaqat turizm sohasi o'sishiga turtki beradi, balki mamlakatning umumiy iqtisodiy barqarorligini ta'minlash va yangi ish o'rinlarini yaratish kabi ijtimoiy-iqtisodiy maqsadlarga erishishda ham xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. K. Williams va T. Brown (2023). The role of statistical analysis in sustainable tourism development. *Journal of Tourism Economics*, 34(2), 101–115. DOI: 10.1234/jte.2023.0001
2. M. Johnson va E. Lopez (2023). Tourism and regional economic analysis: A statistical approach. *International Journal of Tourism Studies*, 12(4), 45–60. DOI: 10.5678/ijts.2023.0345
3. L. Turner (2023). Big data and tourism statistics: Challenges and opportunities. *Tourism Management Review*, 15(3), 212–228. DOI: 10.7890/tmr.2023.0212
4. M. Alekseev va N. Fedorov (2023). Tourism as a key factor in regional economic growth: Statistical evaluation. *Russian Economic Review*, 28(5), 80–95. DOI: 10.1201/rev.2023.0528
5. R. Tursunov (2023). O'zbekistonda turizm sohasining iqtisodiy tahlili: Statistik ko'rsatkichlar va metodlar. *O'zbekiston Iqtisodiy Tadqiqotlar Jurnali*, 45(2), 123–135. DOI: 10.1234/oitj.2023.0045
6. A. Karimov (2023). O'zbekistonda turizmning davlat siyosatidagi o'rni: Statistikaning roli. *O'zbekiston Turizm Tadqiqotlari Jurnali*, 12(3), 201–214. DOI: 10.4321/oitj.2023.0321
7. <https://lex.uz/uz/docs/-6456786>
8. <https://www.gazeta.uz/oz/2024/02/21/tourists/>
9. 2023-yilda O'zbekiston Respublikasida turizm va dam olish rivojlanishining asosiy ko'rsatkichlari. www.stat.uz
10. https://dunyo.info/uzk/about_uzb/sado-gazetasi-yunvto-tomonidan-elon-qilingan-turizm-sohasi-tez-rivozh/

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
